

GOVOR FRANCA LESKOŠKA-LUKE
NA VELIKEM DELAVSKEM ZBORO-
VANJU 15. SEPTEMBRA 1956. V KRA-
NJU OB 20. OBLETNICI STAVKE TEK-
STILCEV V SLOVENIJI

Delavska pest je kovala temelje revolucije že pred vojno

Danes, ko je delavski razred gospodar
proizvajalnih sredstev, je prav, da se te in
podobnih obletnic posebej spominjamo,
da ne utonejo v pozabo.

TEŽAK POLOŽAJ TEKSTILNEGA DELAVSTVA

Tekstilna industrija je bila v stari Jugo-
slaviji med vsemi panogami najbolj favori-
zirana industrija. Inozemski kapitalisti so
pravilno računali, da jim bo gospodarsko
nerazvita Jugoslavija nudila velike možno-
sti in omogočila velike dobičke. Zato so si

izbrali Jugoslavijo, iz določenih razlogov
pa tudi Slovenijo, za gradnjo tekstilne in-
dustrije. Domačega kapitala ni bilo in še ta,
kolikor ga je bilo, ni pokazal nobene inica-
tive. Zato je država napore inozemskega
kapitala za izgradnjo tekstilne industrije
podpirala v gospodarski in finančni politi-
ki. Država je uvoz strojev in surovin opro-
stila plačanja carine. Z visokimi carinami
pa je zaščitila tekstilne izdelke.

V Sloveniji, kjer se je tekstilna industrija
najbolj razvila, je bilo v njej leta 1926 za-
poslenih 5000 delavcev, leta 1930 že 9000,
leta 1935 pa 15.000 delavcev in delavk. Ob

carinski zaščiti in iniciativi inozemskega
kapitala se je tekstilna industrija tako ra-
zvila, da je leta 1936 zalagala že 70 odstot-
kov domačega trga s tekstilnimi proizvodi.

Inozemski kapitalisti so prišli v Jugo-
slavijo samo zato, ker jim je stara Jugoslavija
omogočila uvoz starih, v inozemstvu že
rabljenih strojev, cenen nakup zemljišč za
gradnjo tovarn, dala davčne olajšave in
omogočila izkoriščanje cenejše delovne
sile. Tovarne niso bile moderno zgrajene.
Delovni pogoji so bili z razmahom tovarn
vedno slabši. V Sloveniji je vladala v tem
pogledu prava anarhija. Mezde so se gibale
od 1,50 do 4 din na uro, v nekaterih tovar-
nah pa celo komaj dinar na uro. Osemur-
nega delovnega časa skoraj nikjer niso
izvajali. Grobo se je kršila socialna zako-
nodaja, higienske razmere so bile pod
vsako kritiko. Varnostne naprave v obratih
so bile nezadostne. Posebno poglavje pa je
bilo razmerje nadzornega osebja, veči-
noma inozemcev, do delavstva, Šikane,
kazni in odpusti so bili na dnevnem redu.
Takratne pritožbe delavstva, ki so priha-
jale na strokovne organizacije in delavsko
zbornico, kažejo žalostno sliko razmer in
delovnih odnosov v tekstilni industriji.
Tekstilno delavstvo je bilo, glede na so-
cialno pripadnost, v ogromni večini kmečki
proletariat, ki ga zemlja ni mogla preživlja-
ti. Ta množica je bila zaradi tega razredno
nezavedna in jo je bilo težavno organizira-
ti, kapitalistom pa jo je bilo lahko toliko
časa nesramno izkoriščati.

ENOTNA FRONTA DELAVSTVA IN SREDNJIH STROJEV ZA BOJ PROTI FAŠIZMU

Velika gospodarska kriza po letu 1929 je
do temeljev potresla gospodarstvo raznih
držav, med temi tudi staro Jugoslavijo. Ta
kriza je najbolj prizadela delavstvo in ši-
roke ljudske množice. Zavladala sta brez-

Sonce v žuljavi roki

Foto Dušan

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

poselnost in siromaštvo. Te siromašne množice so vedno glasneje zahtevale kruh in pravico in se organizirale v boj proti nosilcem krivičnega gospodarskega in političnega sistema. Gospodarskim krizam so sledile še politične krize.

Tenka plast nosilcev tega izkoriščevalnega sistema, ki se je čutila ogrožena, je organizirala proti ljudstvu fašistična in podobna gibanja in jih podprla v boju za politično oblast. Tako je v raznih državah nastal fašizem.

Povsod, kjer se reakciji ni posrečilo zatreti svobodnega političnega življenja, so nastajale enotne fronte delavstva in srednjih slojev za obrambo proti fašizmu in s programom socialnih in gospodarskih zahtev v korist delovnega ljudstva. Leto 1936 je poteklo v znamenju ostrih socialnih napetosti, v znamenju boja med frontami ljudstva, in reakcije.

V teh bojih je delovno ljudstvo v svetu doseglo nekoliko velikih uspehov. 16. februarja 1936 je v Španiji zmagala Fronte popular nad monarhokapitalističnim blokom. Nekaj mesecev pozneje je francosko ljudstvo izreklo zaupanje programu Ljudske fronte, ki je šla v volilni boj med drugimi tudi z geslom Boj proti 200 privilegiranim družinam in pri volitvah zmagala. V maju 1936 je francosko delavstvo sprožilo

val stavkovnih gibanj za izboljšanje svojega položaja.

Evropske reakcije se je lotil paničen strah, ker je ljudsko gibanje za kruh in svobodo dobivalo vedno bolj revolucionarne oblike. Jugoslovanska in slovenska akcija je doživela svoj polom, ko je v majskih volitvah 1935 ogromna večina delavskega in kmečkega ljudstva izrekla nezaupnico predstavnikom šestojanuarskega režima.

PRIPRAVE ZA BOJ

Nov stavkovni val v Sloveniji se je začel v letih 1933—1934, ko je Komunistična partija že postavila solidne postojanke v Ursovih sindikatih in postavljala partijske zveze z borbenimi delavci v sindikalnih organizacijah, ko je začela osvobajati sindikate oportunističnega vpliva in vodstva.

Z razvojem stavk rudarjev, kovinarjev, lesnih delavcev, grafičarjev, tramvajskih uslužbencev in drugih je rasel borbeni polet delavcev nasploh. Niti preganjanje režima niti oportunistično vedenje desničarskih elementov v sindikatih ni moglo ustaviti borbenega poleta delavskih množic. Stavke so bile ostre, zavzemale so poleg ekonomskega tudi politični značaj — za demokratične pravice. Silen porast množičnih akcij, ki jih je organizirala naša Partija, je pokazal celjski zlet delavskega

kulturnega društva Svoboda junija 1935. Manifestacija desetisočev je v svojem veličastnem političnem poletu presegla vsa pričakovanja. To je bila odločna manifestacija delavskega razreda za sindikalno in politično enotnost.

V tej revolucionarni periodi je bilo v Sloveniji leto 1936 z zaostritvijo ekonomskih bojov med delom in kapitalom eno najbolj razgibanih let po 1. svetovni vojni. Samo od 1. januarja do 30. septembra tega leta je bilo v Sloveniji 48 mezdnih gibanj, med temi 29 stavk.

V tej periodi se je začel tudi mezdni boj tekstilnih delavcev, ki je bil tako po številu delavstva, ki je sodelovalo v njej, kakor po ostrih oblikah, ki jih je stavka zavzela, eden največjih sindikalnih bojov v zgodovini slovenskega delavstva.

Tekstilno delavstvo Slovenije se je že jeseni 1935 začelo pripravljati na mezdni boj in so delegati iz raznih tovarn in konferencij v Mariboru postavili svoj centralni tarifni odbor iz predstavnikov delavskih strokovnih organizacij.

15.000 delavcev in delavk je zahtevalo izboljšanje svojega ekonomskega položaja. 15.000 delavcev je postavilo svoje zahteve po kolektivni pogodbi, povišanju plač, osemurnem delovnem času in ureditvi znanih delovnih odnosov. Dne 11. julija 1936 je bil predlog kolektivne pogodbe poslan podjetnikom in banki upravi z namenom, da se čimprej razpišejo pogajanja.

Dne 14. avgusta 1936 je bila na banki upravi prva razprava med zastopniki industrije. Podjetniki osnutka kolektivne pogodbe niso odklonili iz taktičnih razlogov, pač pa so začeli razpravo zavlačevati in so rekli, da nikakor ne vidijo potrebe po takojšnji rešitvi. Zato do stvarnih pogajanj sploh ni prišlo. Ker so priprave za osnutek kolektivne pogodbe trajale deset mesecev zaradi oportunističnega odnosa strokovnih organizacij do delavskih zahtev, je to podjetnikom omogočilo in dalo dovolj časa, da se tudi dovolj pripravijo za boj proti delavcem.

RAZREDNO-POLITIČNI ZNAČAJ STAVKE

Kakor je bilo pričakovati, so podjetniki šli v protiofenzivo s tem, da so začeli zniževati akordne postavke in podaljševati delovni čas, kar je delavstvo zelo razburjalo. Delavstvo je imelo kot negativen in izivalen odnos do svojih predloženih zahtev.

Ker so strokovne organizacije videle resnost položaja in veliko razburjenje med delavstvom, so sklicale zborovanje v Kranju, Celju in Mariboru, da bi obvestile delavstvo o zavlačevanju pogajanj. Sicer so na zborovanjih vsi govorniki iz centralnega tarifnega odbora poskušali pomiriti delavstvo s tem, da so naglašali zahtevo po takojšnjih pogajanjih.

Zborovanje v Kranju, 10. avgusta je potekalo v velikem razburjenju. Delavstvo je zastopalo stališče, da ne bo izbiralo sredstev za obrambo svojih interesov. Stavka sicer ni bila sklenjena, ker je delavstvo zaradi dolge priprave in oportunističnega stališča v mezdnem boju izgubljalo zaupanje v centralni tarifni odbor in ker je vedelo iz izkušnje drugih stavk, da je stavka učinkovita samo takrat, kadar je nenadna, kompletna in ostra. V delavskih bojih je zato do stavkovnih akcij prišlo največkrat mimo vodstev strokovnih organizacij in proti volji uradnih voditeljev Ursovih, krščanskih in narodnih sindikatov. Delavstvo je v njegovih upravičenih bojih vodila Komunistična partija.

Dne 20. avgusta ob 13. je izbruhnila

Ob osemdesetletnici

FRANC LESKOŠEK-LUKA se je rodil 9. decembra 1897 v Celju. Po osnovni šoli v rodnem kraju in po treh letnikih meščanske šole prav tam se je izučil za kovinostругarja. Delal je v Avstriji in na Poljskem. Vojaščino med prvo svetovno vojno je sam podaljšal med koroškimi prostovoljci. Nato je delal po različnih tovarnah, v letih 1925 do 1933 tudi v Saturnusu, kjer je bil

glavni delavski zaupnik. (V 30-tih letih je v Mostah tudi stanoval.) Bil je organizator delavcev in boja za delavske pravice in eden vodilnih v letih velikega stavkovnega gibanja v Sloveniji. Tudi na celjskem zletu Svoboda 1935 je ostro zahteval pravice za delovne ljudi.

Član KPJ je postal leta 1926. Leta 1933 je bil izvoljen za tajnika zveze kovinskih delavcev Slovenije, naslednje leto pa je bil predsednik strokovne komisije za Slovenijo. Na juhijskem posvetovanju v Moskvi leta 1936 je bil izbran v politbiro CK KPJ, na ustanovnem kongresu

KPS I. 1937 na Čebinah pa za sekretarja CK KPS — na tem mestu je ostal do osvoboditve. Leta 1938 je postal član novega politbiroja CK KPJ pod Titovim vodstvom, na V. konferenci KPJ I. 1940 pa je bil izvoljen v politbiro CK KPJ. Zaradi nenehnega policijskega preganjanja se je I. 1940 umaknil v ilegalo.

V začetku okupacije je vodil vojaško komisijo pri CK KPS in postal na ustanovnem sestanku OF član izvršnega odbora OF, 22. junija 1941 pa je bil postavljen za komandanta glavnega poveljstva partizanskih čet Slovenije. To dolžnost je opravljal do oktobra I. 1942 (vmes je bil poleti 1942 med ustanovitelj baze slovenskega vodstva NOB v Podlipoglavu), nato pa je odšel na politično delo, bil član vrhovnega štaba Jugoslavije, član Avnoja, predsedstva SNOS in IOOF.

Po osvoboditvi je bil minister za industrijo in rudarstvo prve vlade LRS in od 1947 do 1951 minister za težko industrijo vlade FLRJ. Bil je večletni zvezni in republiški ljudski poslanec, predsednik sveta za industrijo LRS, član izvršnega komiteja CK ZKJ, član predsedstva glavnega odbora SZDL in predsednik ZZZB NOV ter član predsedstva ZZZB NOV Jugoslavije. Sedaj je član sveta federacije.

V vsakodnevem političnem delu in bojih je Fr. Leskošek urejal ali sodeloval pri raznih partijskih in delavskih glasilih, predvsem mnogo javno nastopal in tudi pisal. Poleg člankov je izdal več političnih del, med njimi I. 1936 Delavski zaupnik, leta 1937 Za enotnost slovenskega delavstva, istega leta je pod njegovim imenom izšlo Edvarda Kardelja delo Kaj mora vedeti delavec.

Za visoki življenjski jubilej se pridružujemo čestitkam tovarišu Francu Leskošku in mu želimo še mnogo zdravih in plodnih let.

(Iz premnogi njegovih javnih nastopov smo izbrali za naše bralce govor, katerega začetek objavljamo na 1. strani!)

Delavci iz krajev naše občine na shodu rudarjev v Hrastniku leta 1937. Tako se je kovala enotnost našega delavstva
Ponatis iz Zbornika '65

delavk, ki so jo dokazale v tem boju. Skupaj s svojimi delavskimi tovariši so se junsko bojevale za pravice delavskega razreda, za zmago delovnega ljudstva. Mnogi delavci in delavke, poznani iz te stavke, so žrtvovali v narodnoosvobodilnem boju svoja življenja za svobodo.

Ko so udeleženci proslave z enominutnim molkom počastili spomin padlih borcev-tekstilcev, je tovariš Leskovšek ugotovil, da je velika stavka tekstilnih delavcev pred dvajsetimi leti, ki je bila povezana z bojem delavskega razreda Jugoslavije in vsega sveta, pokazala ogromno politično moč delavskega razreda in moč njegove vodilne sile — Komunistične partije, ki je pod njenim ojeklenelim vodstvom lahko pozneje začela zmagovati narodnoosvobodilni boj.

REVOLUCIONARNE SPREMEMBE PO DVAJSETIH LETIH

Dvajset let je od stavke tekstilnih delavcev v Sloveniji! Poglejmo, kakšne revolucionarne spremembe so se dogodile od tedaj v Jugoslaviji. Ni več kapitalističnih izkoriščevalcev, ni več reakcionarne oblasti z njenimi priganjači, ni več zloglasnih sodišč, krvavih žandarskih in policijskih mučilcev po zaporih, ki so preganjali poštene borce za osnovne ljudske pravice.

Vse to je pometla naša revolucija. Delovno ljudstvo je organiziralo svojo demokratično oblast v vsakem kraju, v vseh vejah družbenega življenja. Socialistična revolucija je spremenila našo domovino, ki je bila zelo zaostala in porušena v svetovni vojni, v deželo, ki s hitrim korakom gre v novo, boljše življenje — v socializem.

Osnova ljudske oblasti je vsak dan močnejši socialistični sektor gospodarstva. V poljedelstvu smo z agrarno reformo odvzeli zemljo veleposestnikom in jo dali agrarnim interesentom ali pa ustvarili državna posestva. Velikemu ustvarjalnemu poletu naših narodov, predvsem pa delavskemu razredu, ki je z veliko požrtvovalnostjo in ob pomanjkanju mnogočesa, kar je za življenje potrebno, le ob pomoči majhnega števila strokovnjakov vlagal vse svoje sile, da bi se čimprej izkopal iz ruševin in ustvarili materialne možnosti za boljše življenje delovnih ljudi, smo dolžni zahvalo.

stavka v Kranju. Delavci so zasedli tovarno, prevzeli ključne, telefone in pisarne, postavili stavkovne straže in izvolili stavkovne odbore ter organizirali kuhinje. Stavka se je razširila v nekaj dneh tudi na druge tovarne v Ljubljani, Škofji Loki, Celju, Mariboru in Trzinu.

Kako so tekla potem pogajanja za kolektivno pogodbo in kaj se je med tem časom dogajalo — o tem tu ne bi mnogo govorili, ker je to že prikazano in napisano drugje. V pojasnilo bi omenili, da sta bila povsod ves čas, dokler je trajala stavka, red in disciplina. Organizacija življenja v posameznih obratih je bila v rokah izvoljenega stavkovnega odbora. Ti odbori so izdajali delavstvu točna navodila, kako se naj ravna v stavki.

Simpatije velikega dela javnosti so bile na strani delavstva. To se je pokazalo ne le v veliki moralni in materialni podpori drugih delavcev, ki so s pristradanim denarjem podpirali delavce v stavki — tudi kmetje, obrtniki in nekateri mali trgovci so dali stavkajočim materialno podporo. Ta podpora je manifestirala enotnost delovnih ljudi, delavca, kmeta in poštenih plasti srednjih slojev. Ta enotnost je imela v narodnoosvobodilni vojni tako odločilen pomen.

DELAVCI SO SPOZNALI, KDO JE NA NJIHOVI STRANI

Delavci so v stavki spoznali svoje prijatelje. Strokovne organizacije in centralni tarifni odbor so ves čas stavke in pred njo zastopali oportunistično stališče. Ovirali so in preprečevali, da bi se stavka razvila na vsa podjetja, preprečevali generalno stavko tekstilnih delavcev in razbijali v hudem boju skovano enotnost delavstva s tem, da so silili stavkajoče delavce, naj zapustijo zasedene tovarne. V tem so uspeli tako, da so naposled delavci imeli zasedeni samo še dve tovarni v Kranju. Tako so omogočili in olajšali banu Natlačenu krvavi napad na delavstvo v kranjskih tovarnah, ki ni hotelo zapustiti tovarne, dokler ne bi njihov boj dosegel uspeha.

Stavka je imela strogo razredno politični značaj. To je bil oster boj med delavci ter kapitalisti in reakcionarnimi oblastniki. Bil je boj za ekonomske in politične pravice. Ta boj je bil tako oster, da so se morali pokazati v pravi luči ne samo podjetniki in njihovi pomagači, ampak tudi oblast.

Vsa druga sredstva so jim odpovedala in

morali so z nasiljem in orožjem nad goloročne delavce. Tako je bila sicer stavka s silo zlomljena, toda delavstvo je iz nje izšlo kot moralni zmagovalec in z veliko izkušnjo, da se boj za ekonomske zahteve mora povezati z bojem za ljudsko oblast, za revolucijo.

Stavka je imela ogromen političen pomen, saj je potresla kapitalistični red v Jugoslaviji, pa tudi ekonomske zahteve in enotne kolektivne pogodbe s tarifnimi določbami bi drugače ne dosegli. Velika tekstilna stavka je bila tudi velika šola ljudskih množic. Največ so pridobili delavci, vplivala pa je tudi na vse ostale sloje. Skovala se je fronta s kmeti in srednjimi sloji. Na čelo tej fronti je vse bolj stopal delavski razred pod vodstvom svoje Komunistične partije in se pripravljala, da bo popeljal vse delovno ljudstvo v revolucionarni boj za osvoboditev.

ŠOLA REVOLUCIONARJEV

Mnoge voditelje stavke, borbene delavce in delavke smo srečali kasneje na vodilnih mestih tudi v narodnoosvobodilnem boju, v ljudski revoluciji in danes na prvem mestu v izgradnji socializma. Vsi so se hrabro bojevali v vojni, kakor se danes bojujejo na svojih delovnih mestih. Tu bi posebej hotel poudariti borbenost in zavednost

Strnjene vrste delavcev in kmetov v Ljudski fronti pred 40 leti na shodu v Lhanu

Ponatis iz Zbornika '65

Odlomek iz daljše pripovedi o prehodu II. grupe odredov junija leta 1942 čez okupacijsko italijansko-nemško mejo

Čez mejo

Počasi in previdno smo se pomikali naprej. Sreča, da je bil teren bolj položen in nam ni bilo treba lesti po vseh štirih. Molče smo korakali. Ravno dobro smo razgibali svoje ude, ko se je začela kolona trgati. Ugotovili smo, da je imel Tone prav, ko je dejal, da nam bo preveč zabeljena polenta pričela nagajati po svoje.

»Pa še vode ste se napili, lepa reč,« je godel. Njemu v posmeh, nam v žalost — res je bilo. Fantje so me že oblegali in prosili za žganje, da bi se jim umirili želodci.

Še Pajk je zavil iz kolone malo v levo. Za grmom je ropotal, kot bi streljal s strojnico. Tone je godrnjal: »Prekleta polenta, ta nas bo še izdala.«

Nazadnje je komisar Silvo spoznal, da je le preveč, kar je preveč. Zdaj je bil na čelu kolone, zdaj na repu in boječe je spraševal, če je morda kdo zaostal. Za vedno bi ga pekla vest, če bi jo kdo iztaknil zaradi te večerje.

Moja čutara se je praznila. Še za rane ne bo, sem pomislila. Pohod se mi je zdel prav tako težak in moreč kot prej, ko smo lezli po vseh štirih. Trganje kolone in ustavljanje nas je delalo nestrpne. Vedno je kdo zaostal. »Je zveza — ni zveze,« so bila moreča sporočila.

Stane je žalostno godrnjal, ker je imel toliko dela. Kar smilil se mi je. Žganje pa je blagodejno delovalo in kolona se ni več tako pogosto ustavljala.

Nič čudnega ni bilo, da bi se tudi tistim, ki so srečno prestali večerjo, prilegel požirek žganja. Tudi Gašper si ga je zaželel, pa sam ni vedel, kako naj bi se izgovoril, da bi ga dobil. Ko smo počivali, je prišel k meni in me zaupno poprosil:

»Daj mi no malo, špage'!«

»Tiste pa nimam,« se oglasim, »kaj boš pa rabil?«

Ni imel ne mul ne konj, da bi jih privezal, zato se mi je še bolj čudno zdelo, čemu bi rabil špage'.

Videl je, da ga nisem razumela, pa je spet začel:

»Še jaz bom zvezal tisto polento, da mi ne bo ušla iz vampa.«

Nekam čudno sem se nasmejala, zato je nadaljeval:

»Ti pa res nisi za šale, kako pa pri vas pravite, šnopsu?«

»Žganje,« sem ga prekinila.

»No, to je bolj po gosposko, mi mu pravimo špage', saj nas drži pokonci,« se je izgovarjal Gašper.

»Naprej,« se je zaslislalo po ustnem telefonu in že smo se dvignili. Gašper je še vedno čakal na špage'. En sam požirek mu ni bil zadosti. Držal se me je kot klop ter me kar naprej nadlegoval za podaljšek špage'.

Pozno ponoči je že bilo. Morda pa zgozdaj zjutraj? Studenček je enakomerno

tekkel in se sem in tja razlival po cesti. Čevlji so se lepili na zemljo in ker nismo poznali terena, se je marsikdo po zadnjici zapeljal po mehkem blatu. Če si padel, si kar pozabil, da je noč, vse se je zasvetilo okoli tebe. Za nameček si se včasih še s puško kresnil po glavi, da je kar zabrnelo po njej. Šele ko te je takole izučilo, si hodil previdneje. Sicer pa smo bili navajeni takih pohodov in stopali smo kot avtomati ter z odprtimi očmi dremali. Upognjenih hrbtov smo se upirali težkim nahrbtnikom. Puška je uhažala z ramen, omotični smo jo vlekli nazaj na rame, a pošteno popraviti njeno lego nam ni uspelo.

Od sprédaj je zopet prišlo povelje:

»Gremo čez most, stroga tišina!« in zopet:

»Drži razdaljo!«

Streznili smo se v hipu, kakor se zjasni nebo po dežju. Pazili smo na vsak šum, na vsak kamenček. Umikali smo se drobnim vejicam pod nogami. V grobi tišini pripravljeni na naskok smo se neslišno pomikali naprej. Še Gašper je pozabil na špage'. Kaj tudi ne bi! V takih morečih trenutkih smo pozabili na vse. Niti spanec ni bil toliko močan, da nas bi prevzel.

Čeprav smo se pomikali v strogi tišini, so tam nekje začeli lajati psi. Take štirinožne kosmate zverine so nas marsikdaj presenetile. Ko smo bili najmanj pripravljeni, se je kako ščene zadrlo, kot bi ga plačali za to.

Čimbolj smo pazili, tem bolj se je drlo. Občutek izdaje je bil moreč. Podavili bi vse zverine, podavili bi vse. Ne samo psi, tudi sovražnik lahko čepi v bližini in bo vsak čas pričel regljati s strojnico. V opreznosti se je kolona ustavila. Izvidnica je šla naprej. Posedli smo ob poti in čakali.

Kar prileglo se nam je spet malo počitka. Veke so se nam zapirale in že smo na pol spali. Sključeni v dve gube smo z rokami, oprtimi na kolena, podpirali trudne glave. Vsake toliko časa je kdo zasmrčal. Noč je imela svojo moč. Vsaka minuta se nam je zdela kot dolga noč v topli postelji. Tudi kaj lepega se nam je sanjalo, ko pa smo se zbudili, smo se neradi sprijaznili z resnico, da hodimo težko oprtani po še težje prehodnem svetu. Zdelo se nam je, kakor da bi padli na drug svet. Vsak šum nas je predramil. Minute težko zaželenega počitka so se spreminjale v minute težkih sanj, ki jih morda še celo uro nismo mogli pozabiti. Vse nam je prišlo na misel: dom, topla postelja, domači. Zanje je bilo treba trpeti, zanje se je bilo treba bojevati. Tudi njim ni lahko, smo mislili. Iz vsega srca smo si želeli, da bi jih videli, da bi spet skupaj živeli. Ni nas bilo malo, preveč pa tudi ne. A vsi smo bili tovariši, zato smo vztrajali.

V napetem vzdušju in v strogi tišini smo še srditeje stiskali svoje puške. Ljubili smo jih kot lastne otroke. Za nobeno ceno se ne bi ločili od njih, čeprav smo jih težko nosili in so nam žulile ramena. Bili smo silno utrujeni, a v besu bi zbrali še toliko moči, da bi obračunali s sovragom.

Napenjali smo ušesa in čakali izvidnico. Prisluškovali smo utripom brezmejnega gozda. Komandirji in komisariji so bili nestrpni. Nenehno so nadzirali utrujeno kolono borcev.

Rahel šum po gozdni poti nas je opozarjal na povratek izvidnice. Radovedno smo čakali sporočilo. Po nervozni govorici smo spoznali, da vest ni razveseljiva. Italijani so zasedli našo začrtano pot preko meje. Videti pa je bilo, da so se ustavili le mimogrede. Nismo tvegali boja, saj bi z bojem bili gotovo izdani. Čez mejo bi morali priti neslišno, da bi Nemce presenetili.

SILVA TAURER

Jesenski šopek na Ljubljani pri Fužinah

Foto Hvastija

In kaj zato...

*In kaj zato,
če ostane morje samo,
brez vode, brez rib?
In kaj zato,
če na travniku ni rož,
ne trave, ne metuljev?
In kaj zato,
če v gozdu ni dreves,
če ni ptic in ne živali?
In kaj zato,
če v gorah ni snega,
nad njimi ni neba?
In kaj zato???*
Nihče ne bo jokal,
če tebe in mene ne bo.

DARJA MIHALIČ
VI. gimnazija

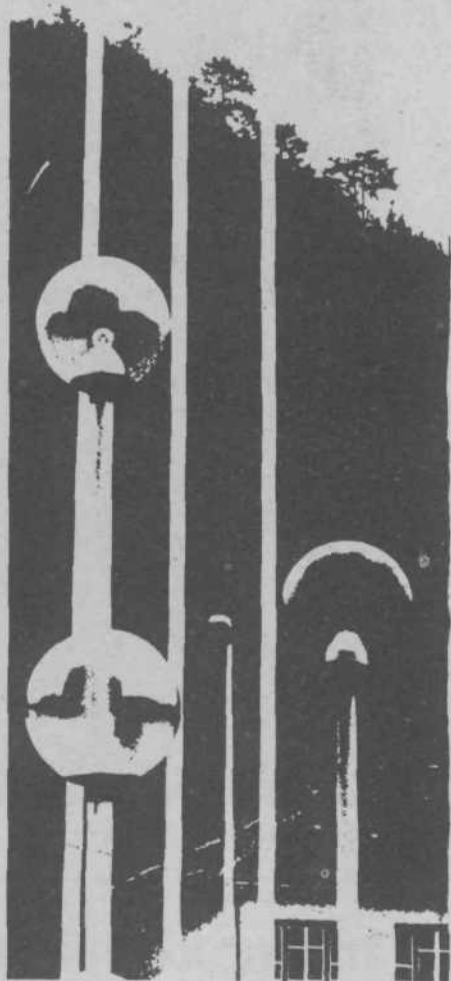
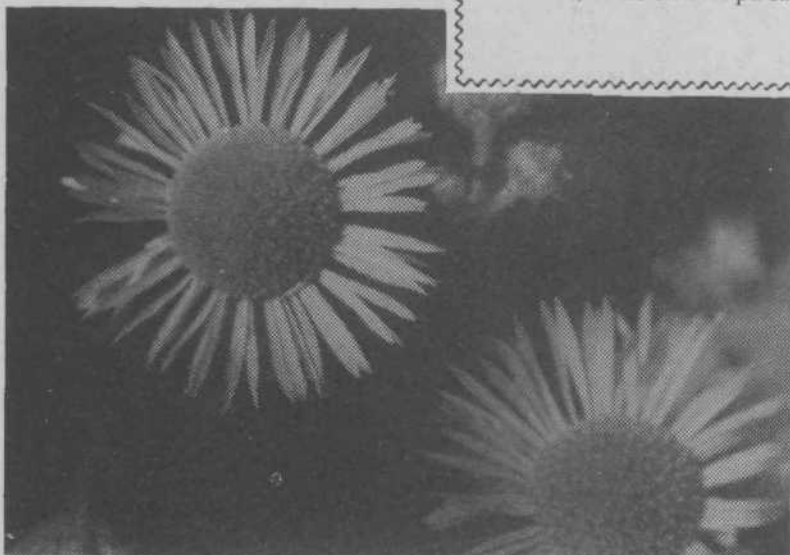
Resnica

*Sedim —
okolj mene je trava.
Razmišljam,
dokler vse počiva in spi.
Gledam —
lepi rdeči cvet.
»Ljubim te,« zašepetam.
Zopet pogledam —
zadnji sončni žarek
se je izgubil kot ti
v neskončni daljavi.*

*Noč si zame,
tema je;
ne vidim nič,
ne vidim tebe.
In ko je dan,
ko dežuje,
te vidim skozi kaplje na oknu,
kako se oddaljuješ
po mokrem asfaltu,
po krvavi, vijugasti
poti mojega srca.*

*Kako grenka je resnica,
da te ljubim.*

Celjanka
ŠCTP

Razmišljanja ob spomeniku

Na slovenskem ozemlju, pa tudi drugod imamo mnogo spomenikov, ki nas spominjajo na padle borce, bojvnike za boljši jutri, za vsakdanji kruh. Posejani so po gozdovih, jasah, planotah.

Hodim po gozdu in preiščljam o vojni. Pred seboj, na bližnji jasi zagledam spomenik padlim borcem. Misli mi uidejo trideset in več let nazaj.

Bila je vojna. Divjala je brez oddiha. Povsod samo streljanje, bombardiranje in umiranje. Kaj res poznajo samo nasilje, streljanje in mučenje?

In naši možje so se pogumno bojevali proti številnim vojskam, ki so nenehno napadale. Bojevali so se za našo zemljo, za našo domovino. Kolikokrat so bili brez hrane, brez toplega oblačila, premraženi in premočeni. Vendar so zdržali. Hrabrili so drug drugega, da je pred njimi velik dan, ko bodo zmagali in končno zaživeali.

Mnogi med njimi niso dočakali tega velikega dne. Umirali so nedolžni ljudje po zaslugi izdajalca.

Spomnim se na tedanje vrstnike mojih let, ki so kot kurirji v mrzlih nočeh premnogokrat za vedno zaspali pod težo snega, umirali od lakote in mraza.

Da, to je bila vojna. Danes živimo v miru, ko vsi ljudje živimo svobodno, ne umiramo več od lakote. Otroci se obmetavajo s kruhom kot s kamenjem. Kaj res ne vedo, kaj pomeni lakota na svetu? Ne zavedajo se, koliko je v vojnem času pomenil kos kruha.

Iz misli me je prebudilo žvrgolenje ptic. Šele sedaj sem opazil, da sem še vedno pri spomeniku. Tiho sem se odpravil dalje. Zašumelo je listje. Vrhovi smrek so se veselo majali, kot bi hoteli pokazati, kako so tudi oni srečni v miru...

Tak je danes gozd, ves tih in obenem vesel, saj ne žvižgajo smrtonosne krogle in ni čuti vzklikov smrti.

JANEZ, ŠCTP

Spet sem bil pri svojem dedku

Moj dedek se je leta 1942 vključil v Gorenjski odred. V njem je bil vse do 1943. leta, ko so mu še s tremi tovariši zaupali važne kurirske naloge. Od tedaj je bil vedno na nogah. Leta 1944 pa jih je izdal domači izdajalec. Škofjeloški belogardisti in Nemci so obkolili ves Osolnik in še isto noč ujeli vse štiri kurirje — tudi mojega dedka. Pri sebi so imeli podatke o partizanskih bunkerjih in skrivališčih. Toda dedek je pisan je takoj uničil, da ne bi prišlo v sovražnikove roke. Nemci so vse štiri strahovito mučili, a nihče ni ničesar izdal. Ker niso od njih ničesar izvedeli, so jih v neki grapi postrelili.

Tako mi je pripovedovala babica, ki so jo kmalu zatem, ko je dedek odšel v partizane, Nemci odpeljali v škofjeloške zapore, od tam pa v internacijo. Ob babičinem povratku domov so dedka z drugimi borci z Osolnika prepeljali v njegov rojstni kraj, kjer je zdaj pokopan.

Sedaj stoji v Smledniku spomenik padlim borcem Gorenjskega odreda. Pogosto ga obiščem, če ne s starši pa sam ali z babico.

SANDI DOLŽAN
OŠ Polje

Ločitev

*Ostal sem sam ob žvižgu vetra.
Sonce ne greje več tvojih las,
moji pogledi, polni prošenj, ne najdejo tvojih rok.
Svet domišljije, kjer vlada ljubezen,
je porušen s tvojim odhodom.
Ostala je prazna klop in kapljice dežja kot tvoje oči.
Ostali so le spomini na najine noči,
na lik moje male, na polja,
na toploto dekletovih ustnic.*

BOJAN KOZLEVČAR
Saturnus

Poljedelka iz Like

*Ta zemlja je moja,
sem rekla ljudem.
Ta duša je moja,
sem rekla stvarjem.
In moja duša
ljubi to zemljo,
čeprav je revna, suha in skopa.
Obdelujem jo
navkljub vsem ljudem.
In ljubim to zemljo,
zatrjujem stvarjem.
Pustite mi to zemljo,
ljudje in stvari,
ker edino jaz
imam z njo potrpljenje.
Pustite mi jo,
kajti edina sem,
ki jo resnično ljubim.*

BISERKA HABULA
Saturnus

Sreča je ostati skromen in ljubiti zemljo zaradi zemlje

Foto Dušan

Za svobodo, ljubezen in enakopravnost

Na nek način želim opravičiti svoje skromno in megleno doje-manje preteklosti. Ne literarni viri, ne žive ljudske priče mi ne morejo prepričljivo in dovolj iz-črpno orisati tistih kritičnih let, ki so odigrala tako pomembno vlogo pri gradnji naše današnje družbe. Ta leta trpljenja, bolečin, prelivanja življenjske tekočine so bila preboleča, da bi jih lahko danes pravilno doumela; in ven-dar... milijoni žrtev, posledice, naša svoboda, vse to so resnična, globoka dejstva, tako otipljiva, da v nas zbujajo spoštovanje, ob-čudovanje.

S tem pa, ko razumemo štiri-letno požrtvovalnost naših ljudi, četudi ne sodoživljamo in ne de-limo njihovega trpljenja, razu-memo dovolj, da lahko sodelu-jemo pri soustvarjanju naše bo-dočnosti. Če aktualno spremljamo današnje dogodke, lahko čutimo, da je bil revolucionarni boj le začetek, začetna faza, ki jo moramo mi s svojimi sposob-nostmi in znanjem razvijati do čim večje popolnosti.

Naš napredni boj proti naci-stičnemu zatiranju na eni strani ter proti družbenim neenakostim na drugi strani pa na žalost ne do-življa pri vseh enakih odmevov. Zdi se, da po tridesetih letih, ko je bila postavljena prva stopnica k samoupravi in izboljšanju dru-žbenih odnosov, nekateri še ne ra-zumejo veličine in vloge našega boja. Ali drugače rečeno: nočejo ga razumeti in ga zato potvarjajo

ter omalovažujejo. To niso le be-sede, marveč dejstva, za katera zlahka najdemo potrdila v števil-nih drobnih, a dokaj usodnih na-stopih posameznikov ali skupin. Ti nemoralni posegi v uspešnejši razvoj naše samouprave dokazu-jejo njihovo nezrelost; in vendar po tolikih letih... in takšna nere-snost...

Čeprav nerada, se moram za boljše razumevanje povrniti še za nekaj desetletij nazaj: leta 1918 postane naša domovina kralje-vina SHS. Kje je tedaj slišati o Makedoncih, kje so Črnogorci? Da, živijo prav tam, kjer danes; toda uradno jih ne priznajo, zani-kajo njihovo narodnost, kultu-ro, zgodovino... Toda kaj... šte-vilne napake, zatiranje narod-nostnih pravic, izkoriščanje so bili dovolj veliki vzroki, ki so v tem preprostem ljudstvu kopicili sovraštvo do tujih in domačih ka-pitalistov, do vlade, do izkorišče-valcev. Potreben je bil le inicia-tor, ki bi znal v pravem času pravi-lno in organizirano povesti ogroženi narod v brezkompro-misni boj. In KPJ je bila tista, ki je ves čas spremljala, nadzorovala in vodila našo revolucijo. Ta sin-teza narodove goreče želje po svobodi in vodilnega organiza-torja je bilo osvobodilno gibalno skozi ves revolucionarni boj. Zmaga je bila dvojna: osvobodili smo se zunanjih sovražnikov, hkrati pa izbojevali ljudsko oblast.

Iz dneva v dan, iz leta v leto ur-

jujemo in razvijamo naš sociali-zem. Ponosni na zgodovino naših pradedov in očetov se pogumno spoprijemamo z novimi težavami in ovirami. Vsi ustavni zakoni, iz-dani v letih naše neodvisnosti, vse delo starejših in mlajših, dokazu-jejo kljub nekaterim napakam, ki so pač pri vsakem delu neizogib-ne, našo težnjo po čim boljšem medsebojnem razumevanju ter sožitju z drugimi narodi in narod-nostmi.

Ubrali smo čisto svojo pot, pot, ki sta nam jo narekovali lastna želja in težnja; in prav zato ču-timo ter vemo, da je le-ta edino pravilna. Naravno je, da nekatere zahodne države ne priznavajo naše politike, da se ne strinjajo z našo napredno družbeno uredi-tvijo; prenesemo morda tudi še dejstvo, da se celo socialističnim državam naša samouprava zdi nekoliko pretirana; toda ne mo-remo mirno stati ob strani, ko Avstrijci in Italijani kratijo prave-nice našim narodnostnim skup-nostim, ko Bolgari ne priznavajo Makedoncev onstran naših meja. To nas nehoti spominja na zgodovino, na suženjstvo in zatiranje. In globoko v podzave-sti vsakega Jugoslavana, ki je vsak količjak seznanjen s seda-njostjo in preteklostjo svoje do-movine, so zasidrane naslednje misli: »Ne, ne damo se; naša svo-boda je pretežno izbojevana, pla-čana z življenji premnogih tisočev ljudi, ki zaradi globoke zavesti, požrtvovalnosti in ljubezni do

svobode ter sočloveka danes niso več med nami.«

Res, danes ne mirujemo. Naši besedni boji in poskusi za vzpo-stavitev čim boljših odnosov se na nek način enačijo s preteklim bojem. Resda se ne bojujemo s puškami in mitraljezi ter ne preli-vamo krvi; naše orožje so sedaj besede, znanje in razum. Toda ideal, katerega iščemo, ostaja in bo vedno tak tudi ostal. Medtem ko imamo sami že trdno zarisane poti prihodnosti, ko pred sabo že čutimo in vidimo iskane vrhove naših želja, so mnogi drugi narodi še daleč za nami; tu so narodi Bližnjega vzhoda, nekdanje afriške kolonije, ki skušajo izboje-vati ne le politično, marveč tudi gospodarsko neodvisnost. S svojo borbenostjo ter vztrajnostjo do-kazujejo privrženost tistim skle-pom in geslom, ki so bila osnovna vodila našega revolucionarnega boja.

Naj zaključim z dokaj ideali-stičnimi besedami: »Mi, mladi, plod tridesetih svobodnih let, mi, ki nismo okušali nasilja in ne zati-ranja naših osebnih nagnjenj ter hotenj, skušajmo pravilno in realno graditi našo bodočnost. Sami pišemo svoje življenjske romane; delajmo in težimo k temu, da nam ne bo nikoli žal za-pisanih stavkov. Naši ideali naj bodo svoboda, ljubezen in ena-kopravnost.«

METKA ŠORLI
Gimnazija Moste

Potrdilo za postavljanje prekel

Oni dan mi je žena obzirno namignila, da bom moral dobiti dovoljenje za postavitev prekel. Izdaja da ga pristojni organ v obliki potrdila. Zakaj je to potrdilo potrebno, ni vedel nihče več — tako je bilo od vekomaj in tako naj bo na vekomaj. Zakaj bi opuščali dobre, stare navade? Meni se je celo zdelo, da bi se fizič brez potrdila sploh ne hotel vzpenjati po preklah.

Postal sem zaskrbljen, kajti dobiti potrdilo ni bilo kar tako. Lansko leto sem porabil tri dni rednega in dva dneva izrednega dopusta, preden sem se prek številnih vrat in stopnic prikopal do njega. Ko je bila moja zaskrbljenost, kako bom letos prišel do potrdila, na višku in sem iz dneva v dan bolj izgubljal apetit, sem naletel na znanca, ki ga nisem videl že vrsto let. Kot vsakemu sem seveda potožil tudi njemu.

Znanec se je od srca nasmejal: »Zastonj si delaš skrbi. Kot vse na svetu, napreduje tudi naša uprava, in to na bolje. Letos boš dobil potrdilo v pol ure. Postopek za izdajanje potrdil smo racionalizirali in poenostavili. Vse gre kot po tekočem traku... Da, da, prijatelj, vse teče, vse se premika, in to samo naprej.«

Ne, to ni mogoče! Pol ure, za kar sem še pred letom potreboval pet dni? Ne, to je prefantastično, da bi lahko bilo res! »Ne, tega ne morem verjeti!«

Znanec je bil rahlo užaljen. »Poglej skeptika! Taki večni dvomljivci, kot si ti, so že zdavnaj postali zaviralci našega razvoja. Zagotavljam ti, da je res. Službeno se namreč ukvarjam z racionalizacijo pisarniškega poslovanja, torej bom že vedel, kajne. Zato ti lahko zagotovim, da smo izdajanje potrdil popolnoma reorganizirali in racionalizirali do najvišje možne mere. Sicer pa, kaj bi te prepričeval, poglej. Tu je dokaz.

Na listu, ki ga je izbrskal iz aktovke, je bil podrobno opisan celoten postopek za izdajo potrdila. Točno do minute so bile opisane poti stranke in posamezne faze postopka. Stranka je najprej prišla k šefu, ki jo je sprejel, jo zaslišal ter ji obrazložil njene pravice in dolžnosti. Nato jo je napotil k prvemu referentu. Ta je moral na podlagi registra ugotoviti dejansko stanje in o tem je napravil na posebnem obrazcu uradno zabeležko. Stranka je šla nato k drugemu referentu, ki je na istem obrazcu napravil predlog sklepa. Stranka je izročila tako izpolnjen formular administratorki, ki je izpolnila poseben obrazec za potrdilo. Druga administratorka je nato potrdilo opremila z žigom in protokolno številko, uničila kolke ter vse skupaj izročila stranki. Tej je sedaj preostalo samo še to, da je stopila k šefu, ki je potrdilo podpisal.

Bil sem navdušen nad tako velikim napredkom. Zdelo se mi je, kot da bi bil soavtor tega velikega, veličastnega projekta.

Vsa mora, ki me je tiščala k tlom, je na mah izpuhtela.

Razgovora z znanecem nisem nikomur omenjal. Hotel sem vse presenetiti. Računal sem, da sta mi s potjo na urad in časom, ki mi je potreben za postopek, pa za kozarček po opravljeni formalnosti potrebni dve uri. Formalnosti, sem rekel, ker tisti pol

Pred šefovimi vrati je stala vrsta ljudi. Nič zato, to je popolnoma naravno. Uprava je šele začela z delom, ljudje pa pritisnejo vsi naenkrat, navsezgodaj, namesto da bi se pametno razporedili prek vsega dneva. Čas je tekel strahovito počasi. Stranke se drenjamo, preklinjamo in se polglasno pogovarjamo. Besede se sučejo okrog tegob sodobnega življenja in starih dobrih časov, ko te je žandar na hitro oplazil s puškinim kopitom, kar je veljalo prav toliko kot potrdilo. A kaj hočemo, tudi humanizem prinaša s seboj svoje skrbi in težave. V tiste pol ure, ko sem čakal pred šefovimi vrati, me je počasi mineval ves optimizem. Sklenil sem, da bom le šel v gostilno, in to ne na dve, temveč na pet deci.

Končno sem se le prebil do šefovih vrat in vstopil. Z njim sem res hitro opravil, toda preden sem lahko povedal svoje želje, sem moral počakati, da je opravil dva telefonska pogovora in šel na kratek posvet v sosedno pisarno. »Za hipec,« je dejal, toda rečem vam, da so »hipci« v pisarnah kar dolgi, takole med pet do deset minut.

Pozorno je poslušal moje želje in me takoj poslal k prvemu referentu. Ker je bil ta pri važnem delu — malical je —, se ni dal

Njegovih petdeset let

Vsi ga poznamo. Tudi naša priloga 25. MAJ. Da ne govorimo o NAŠI SKUPNOSTI in najbrž kar o vsej občinski naši skupnosti.

Tudi zadnja leta, kot neumorni predsednik naše občinske skupščine včasih celo zakolne... Da, še tedaj mu obraz že v istem trenutku spreleti tisti njegov nasmešek, nekoliko cankarjansko trpek, pa spet spodbudnostno topel, s pogledom, uprtim v človeško najbolj sprejemljivo rešitev. Tak ni le danes, tak ni bil le včeraj, tak je Marjan Moškrič vedno.

Ko se oziramo na prehojeno njegovo pot, moramo z njim takoj usmeriti pogled naprej — s tisto dosledno vero v človeka, ki je ne sme nikdar zmanjkati nam vsem tudi v trenutkih stisk ali težav.

Tovariš Marjan! Želimo ti, da bi še dolgo, dolgo hodil z nami tako in tak, kot te poznamo. Da bi tisti jok izpred petdesetih let še naprej nanzanjal smeh — čeprav včasih tudi res skoz solze. Da bi letošnji tvoj 5. december ne bil nič drugega, kot nadaljevanje tistega prvega upornega klica, ko si tako kot premnogi izrazil pripravljenost samostojno zaživeti v družbi sebi enakih. Da bi v tej upornosti še naprej vztrajal skupaj s člani sodelavci pri komisiji za 25. MAJ in uredniškega odbora Naše skupnosti!

ure, kolikor se bom zamudil na uradu, že lahko rečemo formalnost, ali ne!? Vse sem predvidel, do pet minut natančno, ne sme mi spodleteti. Le tako bo moje zmago-slavje popolno.

Doma sem ženi zjutraj, ko sem odhajal, samo mimogrede omenil: »Danes ti bom prinesel potrdilo. Grem na urad.« Žena se je preplašeno ozrla vame in skodelica s kavo ji je padla iz rok: »Ali si vzel dopust? Ali imaš s seboj vse, kar potrebuješ? Na denar za kosilo pozabi!« Zamahnil sem z roko in se nasmehnil: »Ne skrbi! Vse bo v redu!«

Poln optimizma sem zajahal moped in se odpeljal na urad. Med potjo sem sklenil, da ne bom šel na dva deci in bom tako res na minimum skrajšal potrebni čas. Kaj bi po nepotrebnem metal slabo luč na dobro organizirano upravo.

motiti. Jaz pa se tudi nekoliko spoznam na vljudnost in sem olikano počakal, da si je obrisal usta in se po telefonu z neko stranko domenil za večerni sestanek v parku. Po desetminutnem stopicanju sem tudi njemu lahko ponovil svoje želje.

Prvi referent je potegnil k sebi debelo knjigo. To je bil register pridelovalcev fižola. Začel je v njem iskati moje ime, toda... ni in ni mu ga uspelo najti. Prelistal je register prvič, prelistal drugič in tretjič, a zaman. Mojega imena ni našel. Čas, ki ga je porabil za to, je bil tolikšen, da bi moral po predlogu za racionalizacijo medtem opraviti vsaj štiri stranke.

Končno je nejevoljen zaprl register in ga odrinil daleč proč od sebe. »Nič ne bo. Žal ne bo nič, tovariš! Ne morete dobiti potrdila, ker niste vpisani v register. Po mojem vas imamo lahko samo za izrednega pridelovalca fižola. Vendar še nimamo navodil,

Hiti počasi

Foto D. Gerlica

oziroma niso sprejeti predpisi, kako je treba ravnati v takih primerih. Saj veste, skupščine imajo veliko dela in morajo sprejeti vrsto pomembnejših predpisov. Pridite takole čez kaka dva meseca, tedaj bo že vse jasno.»

»Toda, za boga svetega, čez dva meseca moram fižol že obirati!«

»To ni moja stvar in ne preklinjajte v pisarni. Ali mislite, da ste v gotilni? Če niste zadovoljni, se pritožite, saj imamo institucijo za to. Ali mislite, da sem si jaz izmislil register? To je storil tudi vaš delegat, zakaj ste ga pa volili. Mogoče pa bi bilo vseeno dobro, da greste ponovno k šefu na posvet.«

In spet sem bil na začetku poti. Stal sem pred šefovimi vrati. Pošteno sem se odhrkal, potrkal in pogumno vstopil. Toda korak mi je zastal že na pragu. Šef je imel v uradu stranko. Ta je prekrizanih nog sedela pred njim na mizi in tik pred njegovimi očmi rahlo pozibavala kolenčka. Šef je s toliko zavzetostjo sledil gibanju kolen, da me sprva sploh ni opazil. Končno me je zagledal in zarenčal: »Kaj motite? Saj vidite da imam delo. Počakajte!«

Seveda sem videl. Tako neumen spet nisem. Obzirno sem stopil nazaj, zaprl vrata in celo odganjal še druge stranke, ki so silile k njemu. K sreči je stranka hitro opravila. Ogledal sem si jo, ko je stopala mimo mene. Ni bila slaba. Bila je dekle, pred katero bi lahko sedel celo dopoldne in z očmi lovil njena kolena. Pa so le reveži tile šefi, ki imajo opravka s toliko strankami, s tako različnimi načini obnašanja!

Šef je bil sedaj prost in me je bil pripravljen poslušati. Vse sem mu razložil, a se ni zadovoljil z mojo razlago. Dovolil si je poklicati prvega referenta, ki mu je ponovno povedal, da me ni v registru. Skočil je še po en register in začela sta ga preučevati skupaj. A vse zaman. Mojega cenjenega imena ni bilo v njem. Šef se je v vsej resnosti zamislil. Čakal in čakal sem na njegovo razsodbo. Končno se je le dvignil:

»Potrdila za postavljanje prekel ne morete dobiti, kar niste vpisani v register. Ali vam je jasno?«

»To mi je že jasno,« sem začel oporekati, »toda ni mi jasno, zakaj nisem v registru? Fižol sadim že petindvajset let, odkar

sem oženjen. To je pomembno prehrana mojih otrok. Poleti ga jemo v stročju, pozimi v zrnu in...«

»Počakajte, da vam povem do konca! Potrdila so rezervirana samo za tiste, ki so vpisani kot stalni pridelovalci fižola. Vendar se lahko zgodi, da kdo izmed njih letos ne bo gojil fižola in torej ne bo zahteval potrdila.«

V tem primeru bi potrdilo seveda lahko izdali vam. Vendar boste morali na to počakati do konca roka, predvidenega za izdajanje potrdil. Če boste predčasno posadili fižol, gre to izključno na vašo odgovornost. Ste razumeli? Izključno na vašo odgovornost!«

»Kdo je potem odgovoren, da nisem v registru? Petindvajset let... vi me pa nimate v registru. In lani sem imel potrdilo, lahko vam ga prinesel. Pritožil se bom! To je zanikrnost!«

»Poslušajte! Vedite se vljudno. Mi ne delamo zanikrnosti, temveč red. Ne bova sedaj ugotavljala, zakaj niste v registru. To ni vaša stvar, temveč moja. Vendar bi vam rad pomagal. Počakajte trenutek!«

Odšel je v načelnikovo sobo in dolgo ga ni bilo nazaj. Vmes so tja poklicali še prvega referenta in nato še drugega. Stranke, ki so čakale na hodniku, so odpirale vrata in me preklinjale, kar sem jim kradel čas. Kar naenkrat sem bil vsega kriv jaz, ne pa tisti presneti register, ki me je zatajil.

Končno so se vsi trije le prikazali na vratih. Z njimi je prišel tudi načelnik, ki je prevzel besedo: »Kot torej veste, ne morete dobiti potrdila...« In ponovil mi je vse, kar sem slišal že trikrat. »Ugotovili bomo tudi, zakaj niste vpisani v register in če gre za morebitno našo pomoto, bomo to tudi odpravili. Vendar to ne bo tako hitro. Ugotovitveni postopek s komisijami in razpravami bo trajal več mesecev. Če pa gre za vašo napako, potem boste razen kazni plačali še vse stroške postopka. Na to vas opozarjam že danes. Da ne bi bili prikrajšani, vam lahko izdamo potrdilo za postavitve hmeljev. Zanje letos ni omejitev. Se strinjate s tem?«

Seveda sem se strinjal. Meni je bilo pač vseeno, po čem se vzpenja fižol. Fižol pa tako ne zna brati in mu bo vseeno, ali se vzpenja po fižolovkah ali po hmeljevkah ali pa če napišemo po trasirkah. Samo da dobi potrdilo.

Naenkrat smo bili vsi zadovoljni. Zahvalil sem se vsem štirim za trud in vse je steklo kot po maslu. Prvi referent me je vpisal v nezaključni register pridelovalcev hmelja, drugi referent pa mi je napravil osnutek sklepa, ki sem ga svečano izročil administratorki.

Toda administratorki se je pomračil njen nežni obrazek in za njim se je pomračil še moj zverženi obraz. Zaslutil sem nove težave — in... Sramežljivo je začebljala: »Oprostite, tovariš, potrdila vam ne morem izstaviti. Nismo še prejeli obrazcev za hmeljevke. Žal mi je. Oglasite se čez kakih deset dni. Sicer pa, pojdite k šefu.«

V tretje gre rado, sem pomislil in znova, kar po domače vdrl v šefovo sobo. Toda tudi ta me je že imel za domačega in temu primerno je tudi opravil z menoj.

»Ja, krucifiks, spet ti! Še dva taka cepca, pa bomo imeli samo z vami posla vse leto. Da mi izgineš izpred oči in če se še kdaj prikažeš, te svojeročno vržem čez prag. Vsak bedak si danes že upa norčevati iz uprave. Ven!«

Brez besed — drugega mi tako ni kazalo — sem odšel. Bil sem ves omotičen in uspavan, kot bi se me lotevala kronična birokratska vrtoglavica, ki v vedno večji meri zastruplja ljudi. Otresel sem se tega nevidnega prahu kot moker petelin dežja in pogledal na uro. Zamudil sem se točno štiri ure in dvajset minut. Torej sem porabil časa za skoraj devet potrdil. In kaj sem pravzaprav opravil?

Po potrdilo seveda nisem šel. Naj si ga zataknejo za klobuk. Posadil sem fižol, ob njem postavil prekle in — priznam — v negotovosti čakal, kaj bo.

Toda zgodilo se ni nič, oziroma bolje rečeno: Fižol je skalil, se pognal iz zemlje, se oprijel hmeljevke, se začel pogumno vzpenjati po njej in se vzpel do vrha. Nihče me doslej ni vprašal, če imam potrdilo, niti ni nihče prišel ugotavljati, ali sem stalni ali občasni pridelovalec fižola.

Slišal sem, da bodo prihodnje leto potrdila za postavljanje prekel ukinjena. Služba, ki jih izdaja, bo v bodoče izdajala dovoljenje za prevoz drv. Že po rojstvu sem pesimist in sem si zato navozil drv za tri leta.

M.M.

Poti in stranpoti

Foto Babnik, VI. gimnazija

NAŠA SKUPNOST — 25. MAJ

Umetniška priloga. Ureja komisija pri uredniškem odboru Nsk, zanjo odgovarja Marjan Moškrič.